

نگاه به فیلم مستند "جنگ پنهان ایران در سوریه"

محمد اکرام اندیشمند

جنگ پنهان ایران در سوریه عنوان فیلم مستندی تهیه شده در تلویزیون بی بی سی است که شب گذشته (30 اکتوبر 2013) از تلویزیون بخش فارسی بی بی سی نمایش یافت. بخشی از این فیلم توسط هادی عضو سپاه قدس سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران فیلم بردار مربوط این سپاه تهیه شده است. اسماعیل حیدری یکی از فرماندهان سپاه قدس شخصیت برجسته در فیلم است که با وی مصاحبه می شود و گوشه هایی از فعالیت او در جنگ سوریه انعکاس می یابد. اسماعیل حیدری که هشت ماه را در جنگ سوریه سپری می کند در 28 اسد 1392 با هادی فیلم بردار نامبرده در جنگی نزدیک حلب کشته می شوند و کارت شناسایی اسماعیل حیدری با کامره فیلم برداری هادی بدست مخالفان حکومت سوریه می افتد. پیکر بیجان اسماعیل حیدری بعداً به تهران انتقال می یابد و با مراسم رسمی دولتی به خاک سپرده می شود. من که این فیلم را دیدم، بدلائل آتی بسیار جالب، تأثیر گذار، نگران کننده، تأمل برانگیز، اندوه آفرین و قابل تماشا است:

1- تصویر واقعی از اختلاف، افتراق، تعارض و خصومت مسلمانان به خصوص دو فرقه شیعه و سنی نمایش میدهد که بر خلاف این تصویر، از امت اسلامی و وحدت و اخوت مسلمانان سخن می رود. در این فیلم میتوان باور و دیدگاه شیعه به خصوص شیعه حاکم بر ایران را در بر ابر سنی مشاهده کرد که خود را جبهه اسلام و جبهه حق و مخالفین به شمول عربستان و ترکیه را جبهه کفر و جبهه باطل میخواند. البته سنی ها به خصوص گروه ها و احزاب افراطی سنی نیز در تمام کشورهای اسلامی این باور را در مورد شیعیان دارند. اما در این فیلم اسماعیل حیدری از فرماندهان سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران مربوط سپاه قدس، انگیزه حضور و جنگ خود را مبتنی بر همین باور وانمود می کند. وی می گوید:

«جبهه ی که الان ما داریم می جنگیم، آیا جبهه ی دولت سوریه در مقابل مردم سوریه است؟ نه، چنین چیزی نیست. یعنی خیلی از مردم همین اعتقاد را دارند. جبهه الان سوریه، جبهه اسلام در مقابل کفر است. جبهه حق در مقابل باطل است. چرا که عقیده ما همین است. جبهه ی که برحق است از این جهت که جبهه ی این بر(اینطرف) مدافعش حضرت آغا(نمیدانم منظور وی از حضرت آغا امام زمان یا امام دوازدهم شیعیان است یا آیت الله خامنه ای) است. جبهه ی این بر مدافعش سیدحسن نصرالله است. جبهه ی این بر، بچه های ایران هستند. حزب الله(حزب الله لبنان) هستند. مجاهدین عراقی هستند. و جاهای دیگر. مجاهدین افغانی هستند. این ها آمدند. جبهه ی آن بر(آن طرف یا طرف مقابل) کیست؟ اسرائیل است. جبهه ی آن بر، عربستان است. جبهه ی آن بر کیست؟ ترکیه است. قطر است. پول های اماراتی است که می آید. امریکا است. انگلیس است.

فرانسه است. و کشورهای اروپایی. این نشان می‌دهد که جبهه ی ما جبهه ی حق است.»

2- این جنگ با توجه به آنچی که در فیلم بیان می شود به خصوص با توجه به اظهارات فرمانده سپاه پاسداران جمهوری اسلامی (اسماعیل حیدری) و با توجه به عمق دخالت و درگیری عربستان سعودی، دولت های سنی عرب، ترکیه و حتی سهم گیری جوانان مسلمان افراط گرای سنی از کشورهای اروپایی، جنگی میان دو فرقه ی شیعه و سنی به ویژه میان اسلامگرایی یا اسلام سیاسی شیعه و سنی است. ابعاد خطر ناک و غم انگیز این جنگ به رفتار بسیار کینه توزانه و نفرت انگیز طرفین در میدان های جنگ بر میگردد. سربریدن افراد، مثله سازی اجساد، پاره کردن پیکر بیجان و خوردن جگر که تابستان گذشته توسط فرمانده جبهه النصره مخالف دولت سوریه انجام یافت، بعد خطر ناک جنگ را در خصومت و تعارض درونی میان مسلمانان نشان می‌دهد.

3- جنگ با این ویژگی در سوریه بیانگر استیصال، شکست و حقارت دنیای عرب و جهان اسلام است. برخی از دولت های عرب مسلمان که پیش از نیم قرن ارتش های خود را بنام مبارزه و جهاد علیه اسرائیل در جهت آزادی فلسطین و سرزمین های اشغال اعراب تسلیح و تجهیز کردند، اکنون بجای این مبارزه از آن در کشتن مردم خود و همدیگر خویش و ویرانی شهر ها و قریه های خود استفاده می کنند.

4- در این فیلم که نقش مستقیم جمهوری اسلامی ایران را در جنگ سوریه بیان میکند، از استیصال و شکست جمهوری اسلامی مذکور نیز کم از کم در عرصه ی آیدئولوژیک پرده بر میدارد. جمهوری اسلامی ایران پس از سی و سی سال ادعا و تبلیغ در دفاع از اسلام و مسلمانان و مبارزه علیه امپریالیسم و صیهونیزم، در جنگ سوریه با مسلمانان سنی عرب و غیر عرب می جنگد. افزون بر این، ویتنامی شدن سوریه برای ایران بعد دیگر شکست جمهوری اسلامی را به نمایش میگذارد که ممکن است سوریه برای دولت اسلامی شیعه تهران به ویتنام این دولت تبدیل شود که فرجامش شکست باشد.

5- استفاده ی ابزاری از دین اسلام و باورهای مذهبی بخش دیگر از واقعیت های جنگ سوریه است که در این فیلم میتوان آنرا به روشنی استنباط کرد. شروع اعتراض و مظاهرات مردم علیه دولت بشاراسد در سوریه و اعتراضات خیابانی شماری از کشور های عربی که در سال 2011 از تونس آغاز شد و به بهار عربی شهرت یافت، حرکت های مدنی در جهت اصلاحات سیاسی و اجتماعی بود. اما امروز در جنگ سوریه، دین و مذهب به ابزار مورد استفاده تبدیل شده است که فرمانده سپاه ایران مخالفان دولت سوریه را کافر و و طرف خود را مسلمان و مدافع اسلام تلقی می کند. و به همین گونه جنگجویان سنی مخالف دولت سوریه، شیعیان ایرانی، عراقی، لبنانی و علوی های حاکم در سوریه را کافر و نامسلمان میخوانند و در برابر آنها تا خوردن قلب و جگر کشته هایشان کینه و نفرت نشان میدهند.

این فیلم نشان می‌دهد که وقتی دین و اعتقادات دینی در رقابت‌های سیاسی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا چه حد این رقابت‌ها خطرناک و خونین می‌شود و تمام ارزش‌ها و اخلاقیات معطوف به تعالیم و ضوابط اسلامی از میان می‌رود. در حالی که این جنگ به کفر و اسلام ارتباطی ندارد و درگیری ایران شیعه و عرب‌های سنی در میدان سوریه ناشی از رقابت سیاسی و منطقه‌ای آنها بر سر حوزه نفوذ است.

6- این فیلم برای بینندگان افغانستان و از جمله برای من که از بی‌ثباتی و جنگ در کشور خود نگرانی دارند، بسیار نگران‌کننده و تأمل‌برانگیز است. رقابت و خصومت شیعه و سنی یا در ظاهر بنام شیعه و سنی که در سوریه جریان دارد و پای تمام کشورهای اسلامی تأثیرگذار منطقه به آن کشید شده است، اثرات بسیار منفی بر بحران افغانستان می‌گذارد. با توجه به این تأثیرگذاری است که اتباع افغانستان بنام شیعه و سنی در دو طرف جبهه جنگ در سوریه حضور دارند و می‌جنگند. همانگونه که فرمانده مقتول سپاه قدس ایران اسماعیل حیدری از حضور به قول خودش مجاهدان افغانی در جبهه دولت سوریه سخن می‌گوید، گزارش‌های دقیق از حضور جنگجویان افراط‌گرای افغانی متعلق به طالبان و القاعده نیز در جبهه‌ی مخالف دولت سوریه قرار دارند. این تعارض و خصومت میان افغانها در شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی نیز قابل مشاهده است.